

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NUTARIMO „DĖL NACIONALINIO
SAUGUMO STRATEGIJOS PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO**

2012 m. birželio 26 d. Nr. XI-2131
Vilnius

(Žin., 2002, Nr. [56-2233](#); 2005, Nr. [15-473](#))

Lietuvos Respublikos Seimas n u t a r i a:

1 straipsnis.

Pakeisti Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimą Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ ir jį išdėstyti taip:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

NUTARIMAS

DĖL NACIONALINIO SAUGUMO STRATEGIJOS PATVIRTINIMO

Lietuvos Respublikos Seimas n u t a r i a:

1 straipsnis.

Patvirtinti Nacionalinio saugumo strategiją (pridedama).“

SEIMO PIRMININKĖ

IRENA DEGUTIENĖ

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Seimo
2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907
(Lietuvos Respublikos Seimo
2012 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. XI-2131
redakcija)

NACIONALINIO SAUGUMO STRATEGIJA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinio saugumo strategija – nuostatų, apibrėžiančių saugios valstybės raidą, visuma. Nacionalinio saugumo strategija nustato gyvybinius ir pirmaeilius nacionalinio saugumo interesus, pagrindinius rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes šiems interesams, pateikia nacionalinio saugumo sistemos plėtros, užsienio, gynybos ir vidaus politikos prioritetus, ilgalaikius ir vidutinio laikotarpio uždavinius. Ši strategija yra grindžiama Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu (toliau – Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas), Šiaurės Atlanto ir Europos Sąjungos sutartimis.

2. Lietuvos Respublika savo nacionalinį saugumą suvokia kaip nacionalinio saugumo interesų apsaugą. Lietuvos Respublikos nacionalinis saugumas yra sudedamoji Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos (toliau – NATO) ir Europos Sąjungos (toliau – ES) nedalomo saugumo politikos dalis, remiasi NATO ir ES sutartyse išdėstytais saugumo garantijomis, NATO ir ES strateginiuose saugumo politikos dokumentuose pateikta grėsmių analize, strateginiais tikslais ir veiklos gairėmis.

3. Formuodama ir įgyvendindama nacionalinio saugumo politiką, Lietuvos Respublika laikosi visuotinai pripažintų tarptautinės teisės normų, principų ir išpareigojimų, įtvirtintų Jungtinių Tautų Organizacijos (toliau – JTO), Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (toliau – ESBO) ir Europos Tarybos dokumentuose, prisideda prie tarptautinės taikos ir visa apimančio saugumo, pagrįsto demokratinėmis vertybėmis, teise ir teisingumu, palaikymo.

II. PAGRINDINĖS NACIONALINIO SAUGUMO POLITIKOS PRIELAIIDOS

4. Nacionalinis saugumas – valstybės klestėjimo pagrindas. Tik saugioje aplinkoje įmanoma užtikrinti brandžios demokratinės konstitucinės santvarkos funkcionavimą, tvarų ekonomikos augimą, žmogaus teisių ir laisvių apsaugą, pilietinės visuomenės gyvybingumą. Būtina nacionalinio saugumo sąlyga – pilietiškai sąmoningų piliečių indėlis į šalies saugumo ir gerovės kūrimą, pasirengimas kritiniu atveju prisidėti prie jos gynybos.

5. Saugumas yra nedalomas, tai yra nacionalinis saugumas yra neatsiejama regiono, Europos ir pasaulio saugumo dalis. Lietuvos Respublika nacionalinio saugumo politiką įgyvendina savarankiškai, bendradarbiaudama su kitomis valstybėmis ir per tarptautines organizacijas. Siekdama apginti savo nacionalinio saugumo interesus, Lietuvos Respublika turi būti pasirengusi reaguoti į globalioje saugumo aplinkoje vykstančius pokyčius ir prisidėti prie tarptautinės bendruomenės saugumo ir stabilumo sklaidos pastangų.

6. Tikėtina, kad per ilgąjį laikotarpį Lietuvos Respublikos saugumo aplinką formuos šie pagrindiniai veiksniai:

6.1. euroatlantinės bendrijos raida ir globalūs saugumo procesai, kurie daro įtaką Lietuvos Respublikos saugumo aplinkai per narystę NATO, ES, JTO ir kitose tarptautinėse organizacijose;

6.2. pokyčiai, vykstantys euroatlantinei bendrijai artimoje erdvėje, ypač Rytų kaimynystėje;

6.3. išliekantys konvenciniai ir nekonvenciniai saugumo iššūkiai;

6.4. globalizacijos proceso metu padidėjusios galimybės ekonominiais ryšiais, pažangiomis technologijomis formuoti saugumo aplinką ir kartu didėjantis politinis, ekonominis, socialinis ir technologinis valstybių pažeidžiamumas;

6.5. galimi tarptautinių finansų rinkų, globalios ekonomikos svyravimai ir nestabilumas.

III. LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIO SAUGUMO INTERESAI

7. Gyvybiniai nacionalinio saugumo interesai – interesai, kuriems apsaugoti naudojamos visos teisėtos priemonės ir kuriuos pažeidus kiltų rimta grėsmė Lietuvos valstybės ir visuomenės egzistavimui. Lietuvos Respublikos gyvybiniai interesai yra:

7.1. suverenitetas, teritorijos vientisumas, demokratinė konstitucinė santvarka;

7.2. pilietinė visuomenė, pagarba žmogaus ir piliečio teisėms bei laisvėms ir jų apsauga;

7.3. taika ir gerovė valstybėje.

8. Pirmaeiliai nacionalinio saugumo interesai – interesai, kurių neginant laikui bėgant būtų pažeidžiami gyvybiniai Lietuvos Respublikos interesai. Lietuvos Respublikos pirmaeiliai interesai yra:

8.1. NATO ir ES gyvybingumas, visų euroatlantinės bendrijos valstybių saugumas, demokratija ir gerovė;

8.2. demokratija, laisvė, pagarba žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms kaimyninėse valstybėse;

8.3. visuotinis ir regioninis saugumas ir stabilumas;

8.4. patikimi krašto gynybos pajėgumai, remiami gynybos poreikius ir įsipareigojimus sąjungininkams atitinkančiu krašto apsaugos finansavimu;

8.5. ekonominis ir energetinis saugumas;

8.6. nacionaliniam saugumui strategiškai svarbių ūkio sektorių infrastruktūros saugumas;

8.7. informacinis saugumas;

8.8. kibernetinis saugumas;

8.9. tautinis ir kultūrinis savitumas;

8.10. ekologiniu ir visuomenės sveikatos požiūriu saugus regionas.

IV. RIZIKOS VEIKSNIAI, PAVOJAI IR GRĖSMĖS NACIONALINIAM SAUGUMUI

9. Palankūs vidaus ir išorės veiksniai yra demokratinė institucijų funkcionavimas, piliečių teisių ir laisvių apsauga, civilinės ginkluotųjų pajėgų kontrolės įgyvendinimas, tarptautinės bendruomenės pagarba Lietuvos Respublikos nepriklausomybei, Lietuvos Respublikos vykdoma atvira, skaidri, nekonfrontacinė saugumo politika, priklausymas NATO, ES ir kitoms tarptautinėms saugumo organizacijoms, draugiški tarpvalstybiniai santykiai. Tačiau valstybė gali susidurti su nacionalinio biudžeto konsolidavimo ir viešųjų finansų tvarumo iššūkiais. Nors tiesioginės karinės grėsmės valstybės suverenitetui ir teritorijos vientisumui nėra, dinamiškoje, kompleksinėje ir sunkiai prognozuojamoje saugumo aplinkoje Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams kyla tam tikri išorės ir vidaus rizikos veiksniai, pavojai ir grėsmės.

10. **Išorės rizikos veiksniai, pavojai ir grėsmės**, kuriems nacionalinį saugumą užtikrinančios institucijos turi skirti ypatingą dėmesį, yra:

10.1. *ekonominė ir energetinė priklausomybė* – kitų valstybių ūkio subjektų dominavimas nacionaliniam saugumui strategiškai svarbiuose ūkio sektoriuose (energetikos, transporto, finansų ir kredito), energetikos sektoriaus izoliacija nuo ES energetinių tinklų ir sistemų, apsirūpinimo gamtinėmis dujomis priklausomybė nuo vienintelio išorės tiekėjo ir išlikęs elektros energijos sistemos integruotumas į posovietinę erdvę;

10.2. *branduolinės energetikos plėtojimas regione, nesilaikant tarptautinių branduolinės energetikos saugos standartų* projektuojant, statant ir eksploatuojant branduolinės energetikos

objektus ir neatlikus išsamaus poveikio aplinkai vertinimo;

10.3. *kitų valstybių veikla prieš Lietuvos Respubliką* – pastangos daryti įtaką Lietuvos Respublikos politinei sistemai, kariniams pajėgumams, socialiniam ir ekonominiam gyvenimui, kultūriniam tapatumui, žvalgybos tarnybų veiksmams prieš Lietuvos Respubliką ir tarptautines organizacijas, kurių narė yra Lietuvos Respublika;

10.4. *informacinės atakos* – valstybių ir nevalstybinių subjektų veiksmai tarptautinėje ir nacionalinėje informacinėje erdvėje neobjektyviai ir klaidinančiai informacijai skleisti, neigiamai viešajai nuomonei formuoti Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesų atžvilgiu;

10.5. *kibernetinės atakos* – elektroninių ryšių tinklų ir informacinių sistemų atakos, kuriomis siekiama sutrikdyti nacionaliniam saugumui strategiškai svarbių ūkio sektorių infrastruktūros funkcionavimą ir nacionaliniam saugumui svarbių valstybės institucijų veiklą, išgauti įslaptintą informaciją, vykdyti kitas nusikalstamas veikas ir taip pakenkti valstybės ir jos piliečių saugumui.

11. Kiti išorės rizikos veiksniai, pavojai ir grėsmės, galintys turėti didelės įtakos Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui:

11.1. *tradicinės galios politikos apraiškos* – didėjanti kai kurių regiono valstybių karinė galia, jos demonstravimo, grasinimo ją naudoti tendencijos ar panaudojimo atvejai;

11.2. *euroatlantinės bendrijos silpnėjimas* – visuotiniai ar regioniniai procesai, galintys susilpninti euroatlantinės bendrijos ryšį, NATO kolektyvinės gynybos įsipareigojimus, ES galimybes vykdyti bendrą politiką;

11.3. *neskaidrūs, nedemokratiniai, kitų valstybių piliečių laisva valia neparemti integraciniai projektai kaimyninėje erdvėje*;

11.4. *globalios ekonomikos ir finansų krizės ilgalaikis poveikis* šalies ekonominėms galioms, verslo plėtros potencialui ir viešosios politikos įgyvendinimui, taip pat išliekanti naujų ekonomikos ir finansų krizių kilimo tikimybė;

11.5. *nestabilumas regione ir pasaulyje* – politinis, ekonominis, socialinis nestabilumas, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių pažeidimai kaimyninėse valstybėse, žlugusių ir žlungančių valstybių problemos, nesprendžiami užsitęsę konfliktai, galintys turėti neigiamų padarinių tiek kaimyninėms valstybėms, tiek platesnei tarptautinei bendruomenei;

11.6. *tarptautinis terorizmas* Lietuvos Respublikai gali kelti tiek tiesioginę grėsmę (Lietuvos Respublika gali tapti tarptautinio terorizmo taikiniu, teroristinių išpuolių užsienyje aukomis gali tapti Lietuvos Respublikos piliečiai, tarptautinėse operacijose dalyvaujantys kariai ir civiliai), tiek netiesioginę poveikį (Lietuvos Respublika gali būti panaudota kaip tranzito valstybė asmenims, lėšoms ar ginklams judėti, kitokiai paramai tarptautiniam terorizmui);

11.7. *masinio naikinimo ginklų (taip pat jų sudedamųjų dalių ir gamybos technologijų) platinimas*, didėjantis valstybių, turinčių ar ketinančių įsigyti masinio naikinimo ginklų, skaičius, galimybė, kad tokie ginklai ar jų gamybos technologijos pateks nevalstybiniais subjektams (visų pirma teroristinėms grupėms);

11.8. *tarptautinis organizuotas nusikalstamumas ir kiti tarpvalstybiniai nusikaltimai* – prekyba žmonėmis, kontrabanda, neteisėta prekyba narkotikais, ginklais, dvigubos paskirties prekėmis, pinigų plovimas, nelegali migracija, nusikaltimai kibernetinėje erdvėje ir kitos nusikalstamos veikos;

11.9. *neigiami klimato kaitos padariniai*.

12. **Vidaus rizikos veiksniai, pavojai ir grėsmės**, kuriems nacionalinį saugumą užtikrinančios institucijos turi skirti ypatingą dėmesį, yra:

12.1. *netolygi socialinė ir ekonominė raida* – išliekantys ar didėjantys gyvenimo lygio tarp įvairių visuomenės grupių skirtumai, kurie gali skatinti nepasitikėjimą valstybės institucijomis ir demokratine politine sistema, politinį ekstremizmą, nusikalstamumą, socialinius neramumus ir kt.;

12.2. *korupcija*, kenkianti teisėtiems asmenų ir valstybės interesams, kompromituojanti

įstatymo viršenybės principą, mažinanti piliečių tikėjimą demokratijos vertybėmis, demokratinėmis valdžios institucijomis ir mažinanti šalies patrauklumą užsienio investuotojams;

12.3. *didelė gyventojų emigracija* – mažėjantis bendras ir ypač darbingo amžiaus gyventojų skaičius, mokesčių mokėtojų, kvalifikuotų specialistų praradimas, emigrantų ryšių su Tėvyne silpnėjimas, išvykusių piliečių atotrūkis nuo Lietuvoje vykstančių politinių procesų, negalėjimas aktyviai dalyvauti šalies politiniame gyvenime.

13. Kiti vidaus rizikos veiksniai, pavojai ir grėsmės, galintys turėti didelės įtakos Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui:

13.1. *nepakankamas gynybos srities finansavimas* – nesudaromos galimybės plėtoti Lietuvos kariuomenės pajėgumus;

13.2. *politinis radikalizmas ir ekstremizmas* – prievartos naudojimas siekiant politinių ar ideologinių tikslų, socialinių konfliktų, tautinės nesantaikos ir neramumų skatinimas, valdžios siekimas neteisėtais būdais, radikalistinių ir ekstremistinių ideologijų, tam tikras visuomenės grupes diskriminuojančių nuostatų skleidimas;

13.3. *ekonomikos ir ūkio pažeidžiamumas* – atskirų ūkio šakų monopolizavimas, nepakankamas eksporto ir investicijų diversifikavimas, tarptautinio konkurencingumo praradimas, technologinis atsilikimas, nacionaliniam saugumui strategiškai svarbių ūkio sektorių objektų veiklos sutrikimas, netinkamas šių objektų naudojimas arba nenaudojimas pažeidžiant valstybės interesus, nepakankama jų apsauga;

13.4. *nusikalstamumas ir šešėlinė ekonomika* – nekontroliuojamas jų plitimas kelia pavojų visuomenės saugumui, neigiamai veikia šalies ekonominį ir politinį gyvenimą;

13.5. *įslaptintos informacijos netekimas ir (ar) atskleidimas* – įslaptintos informacijos pagrobimas, praradimas, sunaikinimas, sugadinimas, rinkimas, pirkimas, pardavimas, laikymas ar platinimas;

13.6. *vertybių krizė* – nepagarba žmogaus teisėms ir laisvėms, krikščioniškųjų vertybių, šeimos instituto, liberalios demokratijos ir pliuralistinės visuomenės nuvertinimas, antihumaniškų, žmogaus gyvybės vertę menkinančių ar neigiančių, kurstančių rasinę, tautinę ar religinę nesantaiką, propaguojančių ar pateisinančių smurtą, prievartą ir genocidą teorijų, religinių doktrinų ir ideologijų plitimas;

13.7. *visuomenės sveikatos būklės blogėjimas* – pavojingų ligų (tarp jų ir AIDS), alkoholizmo, toksikomanijos, narkomanijos plitimas;

13.8. *valstybės lygio gamtinio, techninio, ekologinio ar socialinio pobūdžio ekstremaliosios situacijos*.

V. NACIONALINIO SAUGUMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMO PRIORITETAIR UŽDAVINIAI

14. Nacionalinio saugumo politikos įgyvendinimo prioritetai ir uždaviniai sudaro sąlygas, kad bus nuosekliai siekiama Nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme įtvirtinto nacionalinio saugumo politikos tikslo – sutelktomis valstybės ir piliečių pastangomis plėtoti ir stiprinti demokratiją, užtikrinti Tautos saugų būvį ir valstybės vidaus bei išorės saugumą, atgrasyti kiekvieną potencialų užpuoliką, ginti Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą ir konstitucinę santvarką.

15. **Užsienio ir gynybos politika.** Lietuvos Respublikos plėtojama užsienio ir gynybos politika bus siekiama formuoti saugią išorės aplinką, užkirsti kelią galimiems rizikos veiksniams, pavojams ir grėsmėms, o jų nepavykus išvengti – būti pasirengus tinkamai į juos atsakyti, panaudojant visas valstybei prieinamas priemones ir būdus. Užsienio ir gynybos politikos įgyvendinimo prioritetai ir uždaviniai:

15.1. *aktyvi ir atsakinga narystė NATO*. Stiprus ir vieningas Aljansas, gebantis užtikrinti jam priklausančių valstybių saugumą ir gynybą, yra esminis saugios Lietuvos Respublikos išorės aplinkos garantas. Lietuvos Respublika:

15.1.1. sieks sklandaus NATO strateginės koncepcijos nuostatų įgyvendinimo kolektyvinės gynybos, krizių valdymo ir saugumo bendradarbiavimo srityse;

15.1.2. prisidės prie kolektyvinės gynybos pajėgumų stiprinimo, remis NATO valstybių narių apginkavimo planų rengimą ir atnaujinimą, sieks NATO matomumo ir karinio buvimo Lietuvoje didinimo, NATO branduolinės politikos stabilumo, sudarys sąlygas NATO mokymams ir pratyboms, prisidės prie NATO pajėgumų, skirtų naujo pobūdžio (energetinio, kibernetinio, informacinio saugumo) grėsmėms atremti, plėtojimo ir išmaniosios gynybos projektų;

15.1.3. prisidės prie NATO karinių ir civilinių pajėgumų, leidžiančių efektyviai vadovauti tarptautinėms operacijoms ir jas vykdyti, stiprinimo;

15.1.4. toliau remis NATO plėtos ir partnerysčių politiką, NATO ir ES strateginės partnerystės ir organizacinio papildomumo, transatlantinių ryšių stiprinimo iniciatyvas;

15.2. *aktyvi ir atsakinga narystė ES*. Vieninga ES, solidariai ir veiksmingai ginanti savo ir valstybių narių interesus, gebanti konkuruoti šiuolaikiniame pasaulyje ir prisidedanti prie tarptautinio saugumo ir stabilumo, yra svarbus Lietuvos Respublikos saugumo ir gerovės užtikrinimo veiksnys. Lietuvos Respublika:

15.2.1. ir toliau aktyviai dalyvaus priimant sprendimus ES institucijose, remis ES integraciją vidaus rinkos, bendros valiutos, energetikos politikos ir kitose srityse, siekiant mažinti ES valstybių narių išorės pažeidžiamumą;

15.2.2. prisidės prie efektyvios ir pridedamąją vertę turinčios ES užsienio, saugumo ir gynybos politikos kūrimo, dalyvaudama Europos išorės veiksmų tarnybos veikloje, prisidedama prie europinių civilinių ir karinių pajėgumų kūrimo;

15.2.3. aktyviai dalyvaus ES Rytų kaimynystės politikos įgyvendinimo veikloje ir remis ES plėtos procesą;

15.2.4. dalyvaus formuojant ES energetikos politiką, remdama ES sprendimus, skatinančius ES valstybių narių energetinį solidarumą ir skirtus energijos tiekimo šaltiniams diversifikuoti ir konkurencingai ES energijos rinkai kurti;

15.3. *dvišalių ir daugiašalių santykių stiprinimas*. Siekdama stiprinti bendradarbiavimą su kaimyninėmis šalimis, plėtoti Baltijos ir Šiaurės valstybių regionų integraciją, santykius su strateginiais partneriais, NATO ir ES sąjungininkais ir prisidėti prie demokratinių vertybių sklaidos Rytų kaimynystėje, Lietuvos Respublika:

15.3.1. palaikys ir plėtos strateginę partnerystę su Estijos Respublika ir Latvijos Respublika, remdamasi bendrais saugumo interesais ir esminiais politikos prioritetais bei nuostatomis, sieks energetikos ir transporto sistemų europinės integracijos plėtodama bendrus infrastruktūros projektus, stiprins bendradarbiavimą karinėje srityje;

15.3.2. stiprins dvišalius santykius su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis (JAV) politinėje, karinėje, ekonominėje, socialinėje, kultūros ir kitose srityse, plėtos bendradarbiavimą tarptautinėse organizacijose, laikydama strateginę partnerystę su JAV vienu svarbiausių išorės saugumo aplinkos formavimo įrankių, o aktyvią JAV narystę NATO ir karinį buvimą Europoje – esminiu Lietuvos Respublikos saugumo garantu;

15.3.3. ypatingą dėmesį skirs dvišaliam ir daugiašaliam bendradarbiavimui su Baltijos ir Šiaurės valstybėmis saugumo, politinėje, švietimo ir mokslo, kultūros, ekonomikos, finansų, energetikos, transporto, aplinkosaugos ir kitose srityse. Bus siekiama, kad šių aštuonių valstybių ryšiai ir efektyvesnis išteklių naudojimas prisidėtų prie sėkmingo bendrų interesų atstovavimo tarptautinėse organizacijose ir kitose šalyse. Lietuvos Respublika taip pat sieks aktyvesnio Baltijos ir Šiaurės valstybių bendradarbiavimo saugumo ir gynybos srityje, įskaitant galimus bendrus karinius projektus, kurių įgyvendinimas stiprintų karinių pajėgų sąveikumą ir leistų plėtoti pajėgumus mažesnėmis sąnaudomis;

15.3.4. sieks stiprinti partnerystę ir bendradarbiavimą su Lenkijos Respublika karinėje, energetinio saugumo, transporto ir kitose srityse toliau plėtodama bendrus regioninius infrastruktūros projektus;

15.3.5. stiprins daugiašalę institucijų partnerystę su ES ir NATO valstybėmis narėmis

panaudodama tradicines dvišalio bendradarbiavimo formas ir priemones;

15.3.6. plėtodama ES Rytų partnerystės politiką, tęs aktyvų bendradarbiavimą su Armėnija, Azerbaidžanu, Baltarusija, Gruzija, Moldova ir Ukraina Lietuvai ir šioms valstybėms svarbiose srityse. Lietuvos Respublika remis šių valstybių europinės ir euroatlantinės integracijos siekius, atsižvelgiant į kiekvienos valstybės ypatumus, ir aktyviai prisidės sprendžiant regioninius konfliktus;

15.3.7. sieks stiprinti su Rusijos Federacija tarpusavio pasitikėjimą saugumo srityje ir skatins bendradarbiavimą ekonomikos, transporto, branduolinės energetikos saugos ir kitose srityse. Lietuvos Respublika remis NATO bendradarbiavimą su Rusija abipusiškumo, pasitikėjimo ir įsipareigojimų įgyvendinimo principų pagrindu, skatins didesnę ES dalyvavimą sprendžiant Lietuvai svarbius santykių su Rusija klausimus. Lietuvos Respublika sieks palaikyti su Rusijos Federacijos Kaliningrado (Karaliaučiaus) sritimi gerus ekonominės, prekybinės ir kultūrinės partnerystės santykius, sieks Kaliningrado (Karaliaučiaus) sritį labiau įtraukti į europinius bendradarbiavimo ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesus atitinkančius regioninės integracijos procesus;

15.4. *aktyvus dalyvavimas stiprinant tarptautinį saugumą ir stabilumą.* Veikdama kaip aktyvi ir atsakinga tarptautinės bendruomenės narė ir pripažindama glaudų taikos ir saugumo, demokratijos, darnios plėtos ir žmogaus teisių ryšį, Lietuvos Respublika:

15.4.1. remis tarptautinės bendrijos pastangas įtvirtinti demokratijos, darnios plėtos, laisvos rinkos, įstatymo viršenybės, gero valdymo, skaidrumo ir atskaitomybės principus ir praktiką, gins pagrindines žmogaus teises ir laisves bei žmogaus teisių ir laisvių universalumo principą ir lyčių lygybę;

15.4.2. prisidės prie tarptautinės bendrijos pastangų palaikyti taiką ir stabilumą pasaulyje, užkirsti kelią tarpvalstybiniais ir etniniais konfliktams, spręsti užsitęsčius konfliktus, kovoti su tarptautiniu terorizmu ir organizuotu nusikalstamumu, pagal galimybes civiliniais ir kariniais pajėgumais prisidės prie NATO, ES ir kitų tarptautinių organizacijų tarptautinių operacijų ir misijų;

15.4.3. aktyviai dalyvaus įgyvendinant tarptautinius susitarimus, konvencijas ir iniciatyvas, apribojančius ar uždraudžiančius masinio naikinimo ginklų, jų komponentų ir gamybos technologijų, taip pat branduolinių, cheminių ir biologinių medžiagų platinimą, didelį dėmesį skiriant branduolinio saugumo problemoms spręsti;

15.4.4. dalyvaus daugiašalėje įprastinių ginklų kontrolės veikloje, sieks didesnio skaidrumo ir reguliavimo, susijusio su Rusijos taktiniu branduoliniu ginklu, papildomai panaudos susitarimus su atskiromis kaimyninėmis valstybėmis dėl dvišalių saugumą ir pasitikėjimą skatinančių priemonių taikymo;

15.5. *gynybos pajėgumų stiprinimas.* Narystė NATO suteikia Lietuvos Respublikai patikimas kolektyvinės gynybos garantijas, tačiau neatleidžia nuo atsakomybės savarankiškai ir bendradarbiaujant su sąjungininkais rengtis krašto gynybai. Todėl plėtodama kariuomenės pajėgumus Lietuvos Respublika sieks užtikrinti pusiausvyrą tarp nacionalinių poreikių ir tarptautinių įsipareigojimų. Siekdama ne tik pajėgumų išlaikymo, bet ir plėtos, Lietuvos Respublika nuosekliai didins gynybai skiriamo bendrojo vidaus produkto (BVP) dalį, kad kiek įmanoma greičiau būtų pasiektas įsipareigojimas NATO – gynybai skirti 2 proc. BVP. Lietuvos Respublika:

15.5.1. stiprins kariuomenės, ypač sausumos, kovinius pajėgumus ir plėtos kariuomenės aktyvųjį rezervą, siekdama tinkamai parengti juos ginkluotai valstybės gynybai savarankiškai ir kartu su sąjungininkais bei dalyvauti tarptautinėse operacijose;

15.5.2. formuos ir rengs kariuomenės parengtojo rezervo karinius vienetus, kurie prireikus gebėtų vykdyti krašto gynybos veiksmus ginkluotųjų pajėgų sudėtyje;

15.5.3. didelį dėmesį skirs oro erdvės stebėjimo ir gynybos pajėgumų plėtrai;

15.5.4. vykdys kariuomenės modernizavimą aprūpindama ją patikima karine įranga ir technika;

15.5.5. plėtos kariuomenės atsako į nekonvencinius saugumo iššūkius (energetinio, kibernetinio, informacinio saugumo) pajėgumus;

15.5.6. plėtos savarankiškos ir kolektyvinės gynybos poreikius atitinkančią mobilizacijos sistemą ir priimančiosios šalies paramos sistemą, kuri sudarytų sąlygas greitai ir sklandžiai dislokuoti sąjungininkų pajėgas Lietuvos Respublikoje ir joms judėti šalies teritorijoje;

15.6. *kompetencijos ir galimybių atstovauti Lietuvos Respublikos interesams didinimas.* Pirmininkavimas tarptautinėms organizacijoms, svarbių postų tarptautinių organizacijų institucijose užėmimas padeda laiku ir efektyviai prisidėti prie Lietuvos Respublikai svarbių klausimų sprendimo ir sudaro sąlygas kelti nacionalinius interesus atitinkančias iniciatyvas. Siekdamą įsitvirtinti ir plėsti savo įtaką tarptautinėse organizacijose, Lietuvos Respublika stiprins nacionalinių institucijų ir atstovybių užsienyje derybinius bei lobistinius pajėgumus, sieks sklandaus bendradarbiavimo tarp institucijų.

16. **Vidaus saugumo užtikrinimo politika.** Visuomenės saugumui užtikrinti bus palaikomas viešasis saugumas, ekonominis ir socialinis stabilumas, aplinkos apsauga, plėtojami atsako į išorės ir vidaus rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes pajėgumai. Vidaus saugumo užtikrinimo politikos prioritetai ir uždaviniai:

16.1. *žvalgybos ir kontržvalgybos pajėgumų stiprinimas.* Lietuvos Respublika stiprins žvalgybos ir kontržvalgybos pajėgumus bei gebėjimus, kad būtų laiku nustatytos ir neutralizuotos nacionaliniam saugumui kylančios grėsmės. Bus tobulinamas žvalgybos institucijų veiklos koordinavimas ir stiprinama kontrolė, kad būtų efektyviai vykdomos žvalgybos institucijoms keliamos užduotys, laiku pateikta žvalgybos informacija nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms ir didėtų visuomenės pasitikėjimas žvalgybos institucijomis;

16.2. *grėsmių analizės ir stebėsenos pajėgumų stiprinimas.* Lietuvos Respublika plėtos grėsmių nacionaliniam saugumui nustatymo ir vertinimo pajėgumus. Bus siekiama, kad nuolatinė grėsmių stebėseną ir vertinimą taptų pagrindu planuojant nacionalinio saugumo institucijų veiklą; plėtojama grėsmių stebėsenos techninė bazė ir grėsmių analizės žmogiškieji pajėgumai;

16.3. *valstybės krizių prevencijos ir valdymo pajėgumų stiprinimas.* Siekiant, kad šalis efektyviai pasirengtų vykdyti krizių prevenciją ir tinkamai reaguotų į krizes, krizių prevencijos ir valdymo veikloje dalyvaujančios institucijos bus toliau integruojamos į bendrą, greitai ir veiksmingai reaguojančią valstybinę krizių prevencijos ir valdymo sistemą, sąveikią su NATO, ES ir kitų valstybių atitinkamomis sistemomis;

16.4. *viešojo saugumo palaikymas ir stiprinimas.* Efektyvi viešojo saugumo sistema, užtikrinanti asmens ir visuomenės teisėtą interesų apsaugą, yra esminė valstybės vidaus saugumo ir gerovės sąlyga. Viešajam saugumui palaikyti ir stiprinti Lietuvos Respublika:

16.4.1. įgyvendins kompleksines kovas su korupcija ir korupcijos prevencijos priemones, orientuotas į skaidrumo ir atsakomybės viešajame sektoriuje didinimą, teisėkūros ir sprendimų viešumą, nereikalingo reglamentavimo šalinimą, tobulins korupcijos nusikaltimų tyrimo ir sankcijų taikymo mechanizmus;

16.4.2. kovodama su organizuotu nusikalstamumu, didelį dėmesį skirs neteisėtoms narkotikų ir ginklų apyvartos, pinigų plovimo, kontrabandos kontrolei, nusikalstamų grupuočių ekonominio pagrindo naikinimui. Prisidedant prie kovos su tarptautiniu organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu, bus plėtojamas bendradarbiavimas su ES valstybėmis narėmis ir kitomis valstybėmis, stiprinama išorinių ES sienų apsauga;

16.4.3. siekdamą išvengti valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų arba sumažinti jų padarinius, daug dėmesio skirs gyventojų švietimui, saugios visuomenės pagrindų sukūrimui, civilinės saugos sistemos subjektų gebėjimų ir pajėgumų stiprinimui;

16.4.4. gerindama teisėsaugos ir kitų viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumą, plėtos viešojo saugumo institucijų, mokslo įstaigų ir privataus sektoriaus partnerystę, šių institucijų veikloje plačiau taikys mokslinių tyrimų rezultatus;

16.5. *ekonominiam ir finansiniam saugumui užtikrinti* Lietuvos Respublika:

16.5.1. įgyvendins tvarią makroekonomikos politiką, orientuotą į fiskalinį ir monetarinį stabilumą ir finansų bei ekonomikos krizių prevenciją;

16.5.2. aktyviai dalyvaus ES bendrojoje rinkoje ir ES ekonominėje ir pinigų sąjungoje;

16.5.3. mažindama ekonominės veiklos apribojimus, sudarydama sąlygas laisvai ir sąžiningai konkurencijai, sieks kurti palankią aplinką verslo (ypač smulkiojo ir vidutinio) ir inovacijų plėtrai, užsienio investicijoms, eksporto diversifikavimui;

16.5.4. vykdys priemones, neleidžiančias vienam Lietuvos Respublikos ar užsienio investuotojui vyrauti strateginiuose ūkio sektoriuose ir užkertančias kelią neaiškos kilmės kapitalo skverbimuisi į šalies įmones, užtikrins strateginių ūkio sektorių, įmonių ir įrenginių apsaugą;

16.5.5. sieks mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp valstybės regionų ir jų viduje;

16.6. *energetinio saugumo užtikrinimas*. Tvariam ir nenutrūkstamam energijos tiekimui užtikrinti Lietuvos Respublikai būtina mažinti nacionalinių energetikos sistemų priklausomybę nuo monopolinio išorės energijos tiekėjo ir sudaryti sąlygas energijos išteklių diversifikacijai bei konkurencijai. Todėl Lietuvos Respublika:

16.6.1. vykdys kompleksinę nacionalinių energetikos sistemų integraciją į ES energetikos sistemas ir bendrą Europos vidaus energijos rinką;

16.6.2. modernizuos energetinę infrastruktūrą, vykdys pastatų renovaciją ir įgyvendins kitas energetinio efektyvumo (energijos išteklių taupymo) priemones;

16.6.3. skatins vietinių ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą;

16.6.4. plėtos branduolinę energetiką;

16.6.5. siekdama užtikrinti energetikos įmonių veiklą ekstremaliomis sąlygomis, smarkiai sumažėjus arba visiškai nutrūkus energijos ar energijos išteklių tiekimui, kaups ir išlaikys energijos išteklių privalomąsias atsargas, stiprins regionų bendradarbiavimą šioje srityje;

16.6.6. užtikrins svarbiausių energetikos sektoriaus įmonių patikimą veiklą, fizinį ir kibernetinį saugumą, didins jų veiklos efektyvumą;

16.7. *elektroninės informacijos saugos (kibernetinio saugumo) stiprinimas*. Siekdama visapusiškai stiprinti nacionalinės kibernetinės erdvės saugumą, užtikrinti elektroninės informacijos konfidencialumą, vientisumą ir prieinamumą, Lietuvos Respublika:

16.7.1. kurs nacionalinę koordinavimo sistemą kibernetinio saugumo srityje, tobulins nacionalinę elektroninės informacijos saugos (kibernetinio saugumo) srities teisinį reglamentavimą ir dalyvaus tarptautinėse teisinio reglamentavimo tobulinimo iniciatyvose;

16.7.2. stiprins nacionalinius gebėjimus reaguoti į elektroninės informacijos saugos incidentus (įskaitant kibernetines atakas) nacionalinėje kibernetinėje erdvėje ir likviduoti jų padarinius;

16.7.3. sieks užtikrinti nacionaliniam saugumui strategiškai svarbios informacinės infrastruktūros saugą;

16.7.4. stiprins elektroninės informacijos saugos (kibernetinio saugumo) kultūrą plėtodama bendradarbiavimą tarp viešojo, privataus, nevyriausybinių ir mokslo sektorių bei su tarptautiniais partneriais;

16.8. *įslaptintos informacijos apsaugos užtikrinimas*. Siekdama apsaugoti įslaptintą informaciją, kurios atskleidimas pakenktų nacionaliniams interesams, ir vykdyti įsipareigojimus NATO ir ES, Lietuvos Respublika tobulins įslaptintos informacijos apsaugos reikalavimus, užtikrins jų vykdymą ir kontrolę, modernizuos automatizuoto duomenų apdorojimo tinklus ir sistemas;

16.9. *socialinio saugumo ir sveikatos apsaugos užtikrinimas*. Siekdama užtikrinti visuomenės socialinę raidą ir socialinę sanglaudą ir gerinti sveikatos būklę, Lietuvos Respublika:

16.9.1. plėtos socialinės paramos ir socialinių paslaugų teikimo sistemą, kuri sudarytų sąlygas mažinti socialinę atskirtį ir socialinius skirtumus;

16.9.2. įgyvendins darbo rinkos politiką, orientuotą į naujų darbo vietų kūrimo skatinimą, gyventojų (ypač jaunimo) užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje didinimą, darbo

santykių lankstumo didinimą, darbo vietų kokybės gerinimą, nediskriminacinių priemonių įgyvendinimą;

16.9.3. plėtos į pacientą orientuotą sveikatos apsaugos sistemą, užtikrinančią sveikatos paslaugų prieinamumą ir kokybę;

16.9.4. vykdys priklausomybės ligų (priklausomybės nuo alkoholio, narkotikų ir psichotropinių medžiagų) prevenciją;

16.9.5. ypatingą dėmesį skirs užkrečiamųjų ligų epidemiologinei priežiūrai ir kontrolei, kuria bus siekiama valdyti užkrečiamųjų ligų epideminį procesą Lietuvos Respublikoje ir sumažinti sergamumą, mirštamumą ir neįgalumą nuo užkrečiamųjų ligų;

16.10. *pilietiškumo ir patriotiškumo ugdymas*. Pilietinę visuomenę laikydama nacionalinio saugumo gyvybiniu interesu, Lietuvos Respublika:

16.10.1. didelį dėmesį skirs vaikų ir jaunimo pilietiškumui ugdyti ir sieks, kad pilietinis ir patriotinis ugdymas taptų integralia privalomojo ugdymo programos dalimi; skatins sąmoningą, pilietinių ir patriotinių švietimu grįstą vertybių sistemos laikymąsi;

16.10.2. stiprins pilietinį ugdymą krašto gynybos ir kariuomenės klausimais, siekdama diegti valios ir pasiryžimo ginti valstybę nuostatas ir paskatinti savanorišką rengimąsi Tėvynės gynybai;

16.10.3. ugdys visuomenės netoleranciją žmogaus teisių ir laisvių pažeidimams, korupcijai ir kitiems teisės pažeidimams, vykdys visapuses rasinės, tautinės ir religinės nesantaikos prevencijos priemones;

16.10.4. įgyvendins visuomenės informavimo politiką, apsaugančią nuo neigiamo informacijos, nukreiptos prieš valstybę ir jos piliečius, poveikio;

16.11. *kultūrinio ir tautinio tapatumo išsaugojimas ir puoselėjimas*. Kultūrinis ir tautinis tapatumas yra būtina Lietuvos Respublikos valstybės išlikimo sąlyga, o kartu lietuvių tautos ir kitų tradicinių Lietuvos Respublikos etninių grupių indėlis į pasaulio kultūrą, todėl Lietuvos Respublika:

16.11.1. saugos ir puoselės lietuvių kalbą;

16.11.2. rūpinsis lietuvių ir kitų tradicinių Lietuvos Respublikos etninių grupių etninės kultūros, materialiojo ir nematerialiojo kultūros paveldo išsaugojimu;

16.11.3. užtikrins gyvybingą, pagarbą ir partnerystę grįstą valstybės ir jos tautos dalies užsienyje ryšį, siekdama, kad valstybės piliečiai, nepaisant jų gyvenamosios vietos, puoselėtų lietuviybę, išlaikytų politinius, ekonominius, pilietinius ir kultūrinius ryšius su Lietuva ir įsitrauktų į pažangios ir modernios valstybės kūrimo procesą;

16.11.4. sieks visapusės tautinių bendrijų integracijos į šalies gyvenimą, įskaitant švietimo sistemą ir darbo rinką; gerins jų valstybinės lietuvių kalbos mokėjimą ir skatins jos platesnį vartojimą viešajame gyvenime;

16.12. *aplinkos apsaugos užtikrinimas*. Siekdama užtikrinti gerą Lietuvos Respublikos gyventojų aplinkos kokybę ir įgyvendinti atitinkamus tarptautinius įsipareigojimus, Lietuvos Respublika:

16.12.1. skatins tvarų gamtos išteklių naudojimą;

16.12.2. įgyvendins priemones, skirtas oro taršai mažinti ir klimato kaitai stabdyti;

16.12.3. užtikrins apsaugą nuo radiacinio pavojaus, radioaktyviųjų medžiagų išmetimo į aplinką kontrolę ir branduolinės energetikos objektų aplinkos stebėseną; sieks, kad kaimyninėse valstybėse planuojamos statyti atominės elektrinės būtų plėtojamos ir eksploatuojamos laikantis aukščiausių tarptautinių branduolinės energetikos standartų;

16.12.4. sieks išvengti galimo neigiamo poveikio aplinkai, susijusio su kaimyninių valstybių vykdoma naftos ir kitų angliavandenilių paieška, gavyba ir transportavimu Baltijos jūroje;

16.12.5. palaikys ir saugos biologinę įvairovę;

16.12.6. vykdys saugomų teritorijų apsaugą;

16.12.7. įgyvendins efektyvaus atliekų tvarkymo priemones;

16.12.8. teritorijų planavimo ir urbanistikos srityje sieks įgyvendinti darnios plėtros

principus;

16.12.9. įgyvendins ES reikalavimus, tarptautines konvencijas ir protokolus aplinkosaugos ir klimato kaitos srityje.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

17. Lietuvos Respublika, atsižvelgdama į tai, kad išorės ir vidaus saugumo aplinka gali keistis sukeldama naujus rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes nacionaliniam saugumui, turi būti tinkamai pasirengusi į juos atsakyti ir apsaugoti savo nacionalinius interesus. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, vadovaudamasi šios strategijos nuostatomis, kiekvienais metais nustato grėsmių šalinimo ar mažinimo prioritetus ir užtikrina jų įgyvendinimą.

18. Ši strategija nustato ilgojo ir vidutinio laikotarpio nacionalinio saugumo politikos prioritetus ir uždavinius, tačiau ji turi būti atnaujinama pasikeitus išorės ir vidaus saugumo aplinkai.

19. Šios strategijos nuostatos įgyvendinamos per ilgalaikes valstybines saugumo stiprinimo programas. Šios strategijos ir ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų nuostatų įtraukimą į kitus strateginio planavimo dokumentus ir jų vykdymą privalo užtikrinti Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

20. Apie šios strategijos ir ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų nuostatų įgyvendinimą Lietuvos Respublikos Vyriausybė pateikia informaciją Lietuvos Respublikos Seimui, teikdama nacionalinio saugumo būklės ir plėtros ataskaitą, kuri yra sudedamoji Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos metinės ataskaitos dalis.
